

5183573

GEEF DE WERK
WEER AAN

HET GROOTSTE MUZIEK- INSTRUMENT VAN ARNHEM...

... is onbespeelbaar geworden

De ziel van het grote Strumphlerorgel in de Eusebiuskerk – dat stamt uit 1795 – wordt nieuw leven ingeblazen. Het instrument krijgt als het ware nieuwe longen. Al jaren was er het plan om het orgel te restaureren en de oorspronkelijke windvoorziening terug te geven, zodat het weer gaat ‘ademen’. Toen het grote kerkorgel in februari 2021 door waterschade per direct onbespeelbaar werd, was dat aanleiding om de uitvoering van de werkzaamheden te vervroegen. In de zomer van 2023 zal de ingrijpende klus van start gaan. Daarbij hebben we jouw hulp nodig!

“Mijn grootvader zat wekelijks gekluisterd aan de radio om dit prachtige orgel te horen.”

– Leo van Doeselaar, organist van onder andere het Concertgebouw Amsterdam

Een roerige geschiedenis

Tot aan de Tweede Wereldoorlog stond er in de Eusebius een orgel dat in 1769 en 1770 werd gebouwd door de gebroeders Wagner. Tijdens de Slag om Arnhem, op 19 september 1944, werd dit orgel volledig verwoest. Er is slechts één registerplaatje overgebleven. Na de wederopbouw van de Eusebius werd het Strumphlerorgel in de kerk opgebouwd. Dit orgel uit 1795 was afkomstig uit de Hersteld Evangelisch-Lutherse kerk aan de Kloveniersburgwal in Amsterdam. Het is het grootste werk dat orgelbouwer Johannes Stephanus Strumphler realiseerde en een prachtig voorbeeld van Duits-Hollandse barok. Het orgel werd indertijd gefinancierd uit de nalatenschap van zeekapitein Jan Bouwman, die zijn geld mede verdiende door slavenhandel in de

18^e eeuw. Het Strumphlerorgel kreeg vanaf 1929 grote bekendheid doordat organist Jan Zwart er wekelijks op speelde voor de radio – toen nog een heel nieuw medium.

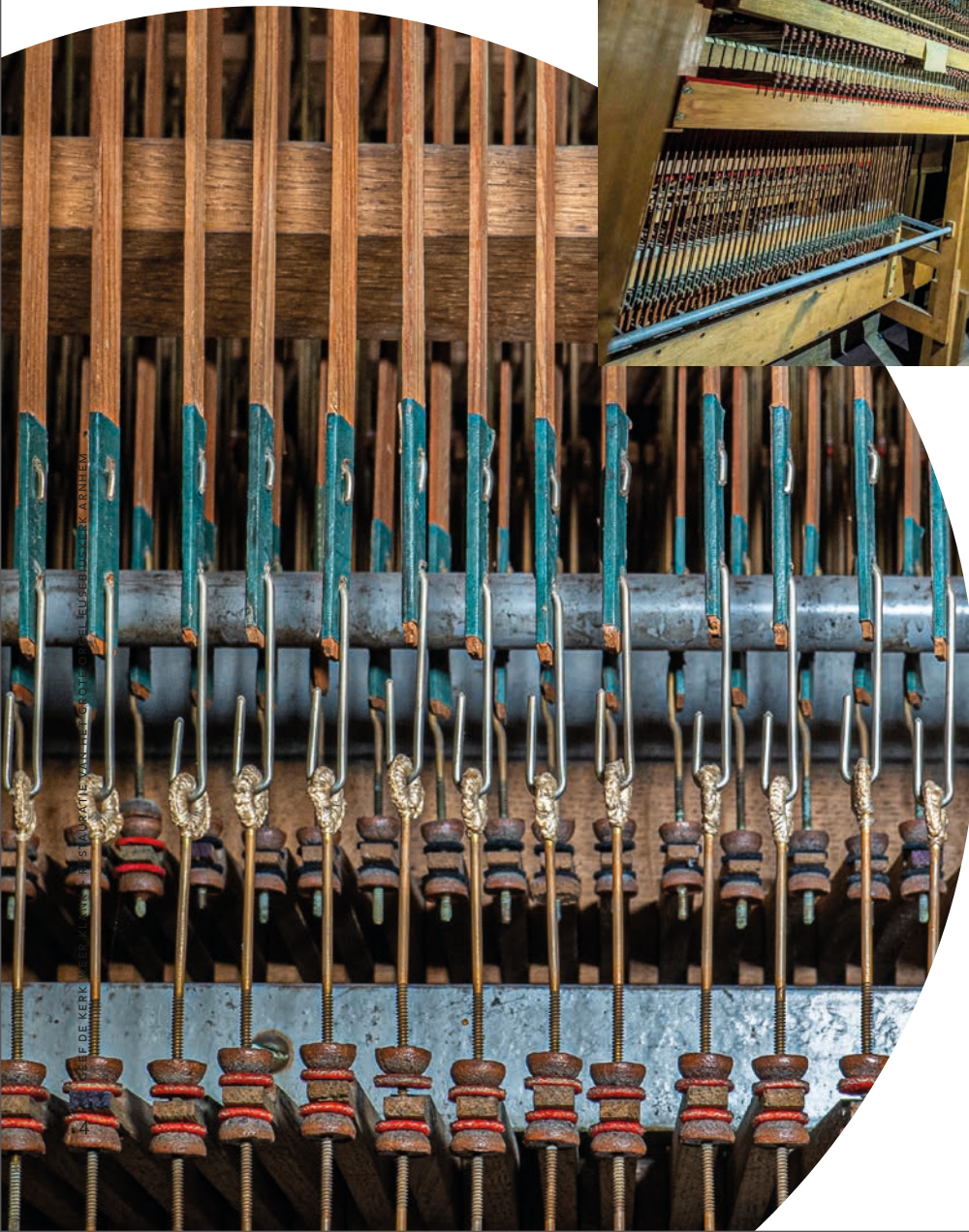
Het Strumphlerorgel kwam in de jaren vijftig naar Arnhem. Het werd opgeslagen in de Paasbergkerk en orgelbouwers Gebr. Van Vulpen bouwden het tussen 1960 en 1962 op in de Eusebiuskerk. In de jaren zeventig werd het orgel ingepakt, omdat de kerk opnieuw gerestaureerd moest worden. Daarna bleek het instrument ernstig vervuild. Pas in 1985 werd het – na een grondige schoonmaak – weer in gebruik genomen. De evenementen in de jaren negentig hebben het orgel geen goed gedaan, maar de waterschade in 2021 werd funest.

HET WAGNER-ORGEL IN 1935

RESTAURATIE MAAKT HET ORGEL BETER ZICHTBAAR

Het letterlijk huizenhoge orgel wordt opnieuw beziend en tegelijkertijd aangepast aan deze tijd. Naast het plaatsen van acht blaasbalgen en het opnieuw intoneren van de orgelpijpen, krijgt het Strumphlerorgel een aantal extra's die het voor bespelers en publiek beter zichtbaar maken. Zo zijn de blaasbalgen straks vanuit de glazen lift te bewonderen. Er komen betere belichting in en op het orgel en camera's voor de organist en het publiek. De houten toegangstrap wordt verplaatst naar de kerkzaal en er komt een bredere loopplank. Daarop kunnen andere muzikanten staan, zodat ze beter contact hebben als ze samen met de organist spelen.

*“Het orgel krijgt
een welverdiende
tweede jeugd.”*

– Johan Luijmes, organist Eusebius
en stadsorganist Arnhem

Hoe werkt een orgel

Een kerkorgel is een blaas-instrument dat bespeeld wordt via een toetsenbord. Dat heet een klavier. Het komt tot klinken door lucht in de orgelpijpen te blazen. Die pijpen staan op een grote bak met lucht: een windlade. Die wordt gevuld door het pompen van blaasbalgen. Via een uitgekiend mechaniek van latten en trekdraden wordt er bij het indrukken van een toets een ventiel geopend waardoor er lucht in de pijpen kan worden geblazen. Een groep pijpen wordt een register genoemd. Een register kan apart klinken, maar registers kunnen ook op verschillende klavieren met elkaar worden gecombineerd. De basis van de orgelbouw is al eeuwen hetzelfde. Het enige dat veranderde is dat sinds de aanleg van elektriciteit de balgen niet meer met de hand gepompt hoeven te worden. Kort gezegd vormen de blaasbalgen de longen van een kerkorgel, de pijpen zijn de stem en het mechaniek de spieren en de pezen.

DE RESTAURATIE

De klank is de ziel van het orgel en de longen zijn essentieel. Daarom gaat daar de meeste aandacht naar uit. In de toren van de kerk, aan de achterkant van het orgel, worden acht nieuwe spaanbalgen opgehangen. Die zorgen voor een ademende windvoorziening.

De bijna 3700 pijpen worden één voor één uit het orgel gehaald. Vervolgens gaan ze naar Gebr. Van Vulpen in Utrecht. Daar worden ze hersteld, aangepast aan de juiste toonhoogte en opnieuw geïntoneerd en gestemd. De beschadigingen in houtlagen en oxidaties door de waterschade worden hersteld. De windkanalisatie wordt aangepast. Het mechaniek in het orgel wordt gerepareerd en waar nodig vervangen.

Met andere woorden: de grote reus wordt tot in de haarvaten aangepakt. De klus gaat in de zomer van 2023 van start en de oplevering is gepland in 2025.

MAAK DE RESTAURATIE MOGELIJK

De restauratie kost in totaal ruim 1,1 miljoen euro. Dat bedrag wordt grotendeels gefinancierd uit culturele fondsen en verzekeringsgeld. De laatste twee ton werven we onder donateurs en sponsors. Om de restauratie volledig te kunnen financieren, moet het bedrag voor oktober 2024 binnen zijn.

3.700 orgelpijpen

50 registers

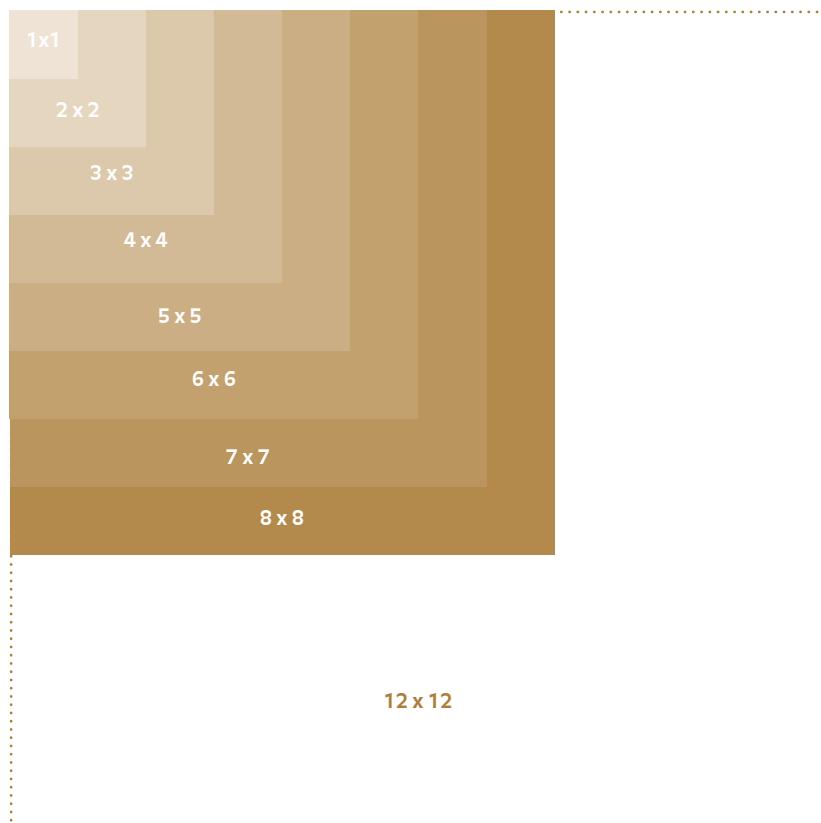
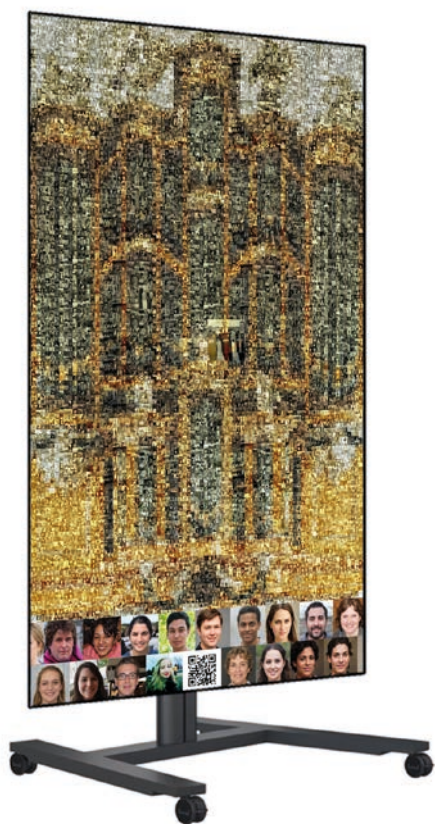

10 beelden

8 blaasbalgen

Als je een bijdrage levert, dan worden je naam en foto tot en met december 2026 getoond op een groot scherm in de kerk en op de website www.geefklank.nl. Kijk op de website wat wij nog meer teruggeven als dank.

Ga naar www.geefklank.nl en bekijk wat je van ons krijgt als dank.

GEEF DE KERK WEER KLANK

Je kunt een eenmalige bijdrage leveren aan de restauratie van dit bijzondere instrument. Zie hieronder wat je daarvoor terug krijgt. Particulieren krijgen een betaalbewijs, zakelijke sponsors ontvangen een factuur. Particulieren betalen geen btw. De hieronder genoemde zakelijke bedragen zijn exclusief btw. Alle gelden komen ten goede aan de totale restauratie van het orgel.

Particulieren (geen btw)		
jouw eenmalige bijdrage	foto grootte	je draagt bij aan
€ 25	1 x 1	de restauratie
€ 100	2 x 2	de restauratie + mapje Eusebiuskaarten
€ 225	3 x 3	een orgelpijp + uitnodiging 2 personen één orgelconcert*
€ 400	4 x 4	een orgelpijp + adoptie certificaat orgelpijp + uitnodiging 2 personen één orgelconcert*
€ 625	5 x 5	een orgelpijp + adoptie oorkonde orgelpijp + uitnodiging 4 personen één orgelconcert*
€ 900	6 x 6	een orgelpijp + adoptie oorkonde orgelpijp + uitnodiging 2 personen twee orgelconcerten*
€ 1.225	7 x 7	een orgelpijp + adoptie oorkonde orgelpijp + uitnodiging 4 personen twee orgelconcerten*
€ 1.600	8 x 8	een register + adoptie oorkonde register + uitnodiging 6 personen twee orgelconcerten*
€ 3.600	12 x 12	een beeld + adoptie oorkonde beeld + uitnodiging 10 personen twee orgelconcerten* + DUURZAAM: messing naamplaatje bij traptrede orgel

maatwerk is mogelijk voor grotere bedragen

* Alle orgelconcerten worden gegeven door Johan Luijmes. Bij één orgelconcert: op het grote, gerestaureerde orgel in 2025. Bij twee orgelconcerten: op het kleine orgel in de kerk in 2023 en op het grote, gerestaureerde orgel in 2025. Voor zakelijke sponsors is de doorlink op de website geefklank.nl.

Zakelijk (bedragen ex. 21% btw)		
jouw eenmalige bijdrage	foto grootte	je sponsort
€ 100	2 x 2	de restauratie + mapje Eusebiuskaarten
€ 400	4 x 4	een orgelpijp + logo met doorlink op website geefklank.nl + oorkonde orgelpijp + mapje Eusebiuskaarten + uitnodiging 2 personen orgelconcert*
€ 900	6 x 6	een orgelpijp + logo met doorlink op website* + logo op sponsorbord + oorkonde orgelpijp + mapje Eusebiuskaarten + uitnodiging 2 personen twee orgelconcerten*
€ 1.600	8 x 8	een register + logo met doorlink op website* + logo op sponsorbord + oorkonde register + mapje Eusebiuskaarten + uitnodiging 6 personen twee orgelconcerten*
€ 3.600	12 x 12	een beeld + logo met doorlink op website* + logo op sponsorbord + oorkonde beeld + mapje Eusebiuskaarten + DUURZAAM: messing naamplaatje bij traptrede orgel + uitnodiging 10 personen (privé-)orgelconcert in 2023 of 2024 (kleine orgel) en in 2025 (grote orgel) + Eusebius by night (in combi met privéconcert) in 2023 of 2024 + bezoek met 5 personen aan gerestaureerd orgel in 2025
€ 6.400	16 x 16	een blaasbalg + logo met doorlink op website* + logo op sponsorbord + DUURZAAM: messing naamplaatje bij traptrede orgel + oorkonde blaasbalg + mapje Eusebiuskaarten + uitnodiging 16 personen (privé-)orgelconcert in 2023 of 2024 (kleine orgel) en in 2025 (grote orgel) + Eusebius by night (in combi met priveconcert) in 2023 of 2024 + bezoek met 5 personen aan gerestaureerd orgel in 2025
€ 10.000	20 x 20	een blaasbalg Exclusief binnen branche, maatwerk return

maatwerk is mogelijk voor grotere bedragen

De campagne 'Geef de kerk weer klank' is een initiatief van de Stichting Eusebius Arnhem.
Neem voor vragen contact op: orgel@eusebius.nl

Comité van aanbeveling:

Paul Scholten, oud-burgemeester gemeente Arnhem

Bert Kuiper, voorzitter Protestantse Gemeente Arnhem (PGA)

Leo van Doeselaar, organist van onder andere het Concertgebouw Amsterdam

Frits Zwart, kleinzoon van Jan Zwart en oud-directeur NL Muziek Instituut

Wouter Pleijsier, presentator NPO klassiek

Harry de Vries, oud-president-directeur BASF en oud-voorzitter OKA

Ga naar www.geefklank.nl en doe mee!